

HRVATSKI PLANINAR

GLASILLO HRVATSKOG PLANINARSKOG DRUŠTVA U ZAGREBU.

Br. 3.

U Zagrebu 1922. god.

Godište XVIII.

Iz Samobora preko Slapnice na Breganu.

Dr. Fran Šuklje.

Zagreb.

Kad smo pošli od samoborskog glavnog trga prema »Gornjem kraju«, ostaviti ćemo na lijevoj strani cestu, koja prekrasnom Rudarskom dolinom vodi do sela Rude i dalje na čarnu Plješivicu, i poći ćemo putem uz potok Gradnu, koju zovu Lipovačka Gradna, jer izvire tamo negdje nad selom Mali Lipovac, odnosno starom Lipovačkom gradinom podno Samoborskog Oštrega. Proći nam je ponajprije između samih kuća starog Samobora tkzv. Gornjeg kraja. I upravo kod zadnje kuće, s kojom se taj Gornji kraj svršava i s kojom prestaje Samobor, utječe u Lipovačku Gradnu potočić Ludvić dolazeći s desne strane i protječući lijepom i zanimivom dolinom, koja nas vodi na sedlo Vratnik, odakle se lako za uru i pol spustimo na bratsko slovensko tlo u mjesto Breganu. No ovaj put nam nije bilo do toga, da se prošćemo dolinom Ludvića. Ostavili smo bistri potočić i krenuli dalje pravcem do tkzv. Bakrane (Hamer), koja je dobila ime, jer je prije desetak godina cvala tamo industrija bakrenih kotlova. Na istom mjestu projektirana je danas električna centrala za Samobor. Kod Bakrane dijeli se cesta u troje. Lijevi put vodi jakim usponom na Gregurić brijež uz potok Pozorin, dok bi nas desni odveo na Slani dol. Gregurić brijež poznat je u novijoj znanstvenoj literaturi, što su na njem i u njegovom okolišu otkrili u lijepim crvenim vapnenicima veliko mnoštvo fosilnih ostataka glavonožaca tkzv. amonita. S Gregurić briježa lako se je dovinuti ne velikim trudom puta, koji vodi iz Ruda na Mali i Veliki Oštret. Iz sela pak Slani dol moći se je vrlo lijepo spustiti u dolinu Bregane. Mi smo međutim pošli lošim srednjim kolnikom, koji uz Lipovačku Gradnu vodi do ispod sela Mali Lipovac i izvora Lipovačke Gradne. Lipovačka dolina u neku je u ruku pendant Rudarskoj Dragi, ako i ne obiluje tolikim prirodnim krasotama kao ova potocija. Strane su dolinske visoke i strme. Kamena se grada njihova neprestance mijenja. Kod Bakrane i dalje izgrađene su one od karbonskih konglomerata, koje upotrebljavaju za izradbu mlinskog kamenja, kasnije dominiraju vapnene i dolomitne pećine, a u dnu doline crni karbonski škriljavci. Bliže Lipovcu upadaju u oči tamni škriljavci vapnenci. Gradna si je probila kroz to kamenje put u okolišu, koji je obrastao lijepom šumom, iz koje se tu i tamo pomaljaju kamene glavice. Dolina se čas suzuje tvoreći prave gorske klance, a čas se opet raširuje stvarajući veće prostore, na kojima su se smjestila malena polja i livadice. Na Gradni se je smjestilo duž čitave doline niz mlinova, koji rade samo za većeg vodostaja iza jačih kiša.

Kod drugog mlinu, a nekako baš na granici između triadičke i karbonske formacije vodi na desno uski puteljak u dolinu Slapnice. Ima ovdje još jedan kolni put, koji jakim usponom vodi u selo Veliki Lipovac, no ne ćemo se prevariti, jer je nama poći uz potok, koji baš ovdje kod mlinu utječe u Gradnu.

Dolina je Slapnice uski gorski klanac. Potočić, koji njom protječe, obilan je vodom samo iza većih kiša, a odlikuje se njegovo korito velikim mnoštvom vapnenog mačka, koji čini, da voda stvara vrlo lijepe male vodopade za čitavog svoga kratkog toka. Dolinske strane Slapnice izgrađene su od velike česti od dolomita, tek kod prvog dolinskog zavoja zamjenjuju dolomit žućkasti i tanki škriljavci. I jedni i drugi pripadaju

geološki istoj dobi, ali različitim nivo-imma. Put je veoma loš, izrovan potokom, kad isti nabuja iza velikih kiša. Dolina je veoma uska, pak se raširuje tek pred samim selom Slapnicom. Ovdje izgrađuju dolinu tamno sivi vapnenci. Selo je Slapnica siromašno s malo kuća i naselja, a smjestilo se je dijelom na njenom desnom brežuljku.

Iz sela Slapnice pošli smo uskim puteljkom kroz voćnjake i vrtove u smjeru sjeverozapadnom, pak smo se doskora našli na najvišoj točki iznad sela na lijepim gorskim livadama. Tu najvišu točku zovu ovdje »Oblok«, a znatna je, jer je s nje upravo prekrasan pogled. Bit će, da su ju s tog razloga i tako nazvali. »Oblok« traime u ovom dijalektu znači prozor. Iza odmora od četvrt sata i kad su nam se oči zasitile lijepo panorame krenuli smo stazom u šumski predjel »Malog Lomnika«. U gustoj šumi i bujnom zelenilu naišli smo doskora na hrpu osamljenih dolomitnih pećina, koje narod zove ovdej »Zelen grad«. Najveća od tih pećina doseže visinu od preko 35 metara, a obrasla je od vrha do podnožja prekrasnim bršljanom. Pećine su se smjestile na vrlo strmom obronku u gustoj šumi i bez ikakvog su vidika. Zanimive su jedino sa svoje veličine i potpune osamljenosti u tom bogatom šumskom predjelu. Pokojni Dragutin Hirc opisao je u jednom godištu »Prosvjete« prije dvedeset godina uspon na »Oblok« i Zelen grad. U tom opisu upozoruje on izletnike, da se čuvaju zmija otrovnica, kojima taj kraj obiluje. Ne znam u koliko ta tvrdnja stoji, no svakako valja biti na oprezu.

Od Zelen grada spustili smo se ravno kroz šumu stršnjim obronkom u dolinu Breganice. Sašli smo u blizinu sela Tušin, gdje smo potražili malenu, ali lijepu špilju »Viline jame«. Špilja ta sastoji od jedne velike i otvorene dvorane, iz koje se može uskim otvorom provući do drugih dvaju malih prostorija, koje se odlikuju prekrasnim sigama. Glavna dvorana začadena je dimom od vatre, koju u njoj lože pastiri, a koja im služi za nevremena kao sklonište, a nema siga, koje su većinom iz obijesti polomljene. Kod bistrog potočića u lijepoj hladovini odmorili smo se nakon napornog puta od četiri sata i onda krenuli prema nekadanoj tvornici stakla u Grdanjcima, odakle smo lijepom cestom za čas bili u Bregani. Bregana je poznato izletište za Samoborce pa i Zagrepčane. Kome srce zaželi i tko još za vremena onamo stigne, može se u bistroj ali hladnoj Bregani i okupati, a može razgledati i tvornicu štapova, koja ovdje postoji već dugi niz godina. Iz Bregane smo se vratili u Samobor uz sumporno vrelo u Sv. Heleni za sat i pol.

Zanimivo je i preporuča se pogledati predjel samoborske gore, koji smo u ovom članku opisali, a kome bi put u jednom danu bio prenaporan, naići će desno uz cestu u dolini Bregane na gostioniku Horvatić, u kojoj će svagda naći izvrsnu podvorbu i dobro prenoćište, te će moći ranih jutrom osvježen krenuti put Samobora i stići još za vremena na poldašnji voz za Zagreb.

Proljeće u Karavankama.

Branimir Gušić.

Zagreb

I opet me gorenski vlak vozio put planina, žureći uz bistrú Savu i uspinjući se sve više i više. Ali ovaj put nisam bio sam. Naprotiv mene smjestila se uz prozor moja družica, nestrljivo očekujući čas, kad će moći da baci pogled na snijegom obasute gorske velikane; dok se treći član našega »trifoliuma« zavalio bio u kut, spokojno spavajući san pravednika. Tako je prolazilo vrijeme, planine su se već davno pokazale, kad stigosmo u Žirovnicu.

Vlak je bio pun izletnika, ta kako i ne bi, kad su se ovogodišnji »Binkošti« bili okitili tako lijepim vremenom. Izšavši iz voza, spremismo se na put! Sunce je prilično pripicalo, a ni najmanji vjetrić nije blažio vrućine. Predosmo mjesto, koje se raširilo uzduž željezničke pruge, te se počesmo šumskim kolosjekom uspinjati put Valvazorove koče SPDea. Teški su nahrpnići dobrano tištili, a debele kapljice znoja orosiše nam čela. U dolini su ovce brstile prve zelene pupove, koje je probudilo rano proljeće iz tvrdoga zimskoga sna, a zvonjava njihovih zvonaca muklo je dopirala do našega uha.

Tlo je bilo mjestimice još vlažno od snijega, a cijela je okolina mirisala po proljeću. Tu i tamo uzdizao je koji proljetni cvijetak ponosno svoju glavicu. Sumarice i jaglaci pokrivaju čistine i sunčane obronke, dok se samo gdjegdje crveni mirisavi likovac ili bijeli nježna visibaba.

Doskora prispjesmo do Valvazorove kuće. Smjestismo se pred njom, uživajući u krasnom razgledu i okrepljujući svježe podojenim mljekom naše prazne želuce za dalji put. Prošavši Žirovničkom planinom, gdje se pastir upravo spremao na ljetovanje uredujući staju i razmiještajući blago, zadosmo u veliku crnogoričnu šumu. Tu i tamo bila je naslagana u hrpe kora od smreke, koja je već izdaleka svraćala na se pažnju svojim posebnim mirisom. Došavši do razvalina neke stare kamene pastirske bajte, koju je vjerojatno jednoć razrušila lavina, počesmo se strmo uspinjati. U kratkim ključevima vize se put, ugibajući se pećinama i uvalama čas desno, čas lijevo, sve više i više. Šuma postaje sve rjeda, a mjestimice još nažalimo u hladovini ostatke snijega, uz koje se neposredno plavi mali encian. Evo nas i na granici šume! Nesmetano se pruža pogled daleko uokolo! Na istoku se izdižu vrhovi Karavanka, Storžič i daleko na horizontu Kamničke planine, dok su sa juga obrubili obzorje raznoliki vrhovi Bohinjskih planina, da se na zapadu završe u veličajnom i ogromnom Triglavskom sklopu, Sve smo više ulazili u regiju zime! Samo još gdjegdje, na mjestima, gdje je snijeg morao uzmaći pred toplim suncem, krasili su okolicu žuti cvjetići ranunculusa i alpinskoga maka, na mnogom mjestu ofureni od ljutoga mraza. Čim smo dolazili više, tih je preteča proljeća bivalo sve manje, dok nije napokon sva okolica bila pokrita jednoličnim bijelim pokrovom zime.

Već se je sunce bilo pričljeno odmaklo od zenita, te se bilo približilo velikanima triglavskoga sklopa, kad stigosmo do Prešernove koče SPDea. Ponosno se ustobročila ta malena kućica na vrhu brijege, postojano prkoseći svim vremenskim nepogodama: snijegu, ledu i nemilosrdnoj buri. Željeznim žicama pripeta je sa svih strana uz kamen; a kad bura počinje pod večer da igra svoj divlji ples, onda one muklim tonom odzvanjaju pratinju njezinom bjesnilu. Odloživši nahrpnike, smjestismo se pred kućom nad cisternom, koja je bila prazna od snijega, hvatajući još posljednje trake zalazećega sunca. Pod večer su se u dolinama počele nagomilavati magle, prekrivajući sve svojim jednolikim sivim velom. Kuća je bila puna planinara, koji su bili zaposjeli obje spačave sobe. Mi se smjestismo na dvim posteljama u »jedilnici«, nasipavši prije naša ležišta sa sijenom, kojega bijaše u izobilju, jer strunjača nije bilo.

Pred jutro nas probudi jak vjetar, koji je nemilo tresao kućom. Žice su zvrndale svoju običnu piesmu bure, a mrzli je vanjski zrak kroz malene šuplinice u zidu prodirao u prostoriju. Postalo je hladno! Napokon se vjetar nešto smiri, a mi se izvučemo iz sijena, spremajući se na dalji put. Izadem pred kuću, da operećem lice snijegom. Bila je još tama i samo je uzak svijetao trag na istočnom rubu neba nagovještao skori dan. Nebo je bilo posuto zvijezdama, koje su postajale sve nejasnije. I onaj svijetli rub sve se više širio, prelazio je polako u crvenastu i plavu boju. Svjetlost se sve više rasprostranjivala, iz tmine su se počeli odrazivati oblici okolnih vrhunaca, a dolina se pokazala kao jedno nepregledno more guste bijele magle. Doskora se i ostali sakupiše pred kućom, nijemo promatrajući ovu borbu između svijetla i tmine. Polagano je ali sigurno, potiskivala svjetlost tminu, koja je napokon još zaostajala samo u dubokim prođolima, gdje se kao u posljednjim utočištima skupljala, da na večer oživjelom snagom zapodjene nanovo svoju vječnu borbu. Najednom nastane neko posebno raspoloženje! Vrhunci su ponosnije uzdignuli svoje glavice iz maglenoga mora, snježišta se njihova zasvjetliše posebnom svjetlošću, a i mi se sasvim instinktivno okrenusmo prama istoku, kao da očekujemo nešto posebno, nimalo svakidanje i obično! Sada se tamo pokaže mala crvena krugljica, koja se nevjerojatnom brzinom uveća. Sunce je izašlo! Nestane iz prirode one ukočenosti, koja je još čas prije odavala neko očekivanje, ožive glavice sa svojim snježištima! I mi se prenemo iz naše mučljivosti, netko započne neku pjesmu, i svi nehotice upadnu u tu staru ariju, koja je takoder nepokvareno, narodno dijete prirode! Daleka snježišta bohinjskih vrhunaca prkosno su odbacivala svijetle zrake mладoga sunca, a magle, koje su dosada, kao veliko neprozirno velo zastirale sve doline,

uzbuniše se i uskomešaše se. Životna sila sunčanih zraka maknula je i njih iz mrtvačke ukočenosti.

Založivši nešto, spremismo se na put! Spustivši se po snježištu do uvale pod vrhom Vl. Stola, prosljedismo put zapada, držeći se u glavnom hrpta, koji se prema sjeveru okomito ruši u Medvedu dolinu. Ogromni snježni prepusi ispružili su svoje oledene bijele jezike prema dolini. Vjetar je počeо sve više rastjerivati maglu, a pojedine njene bijele krpe već su se bile digne i do naše visine, zastirajući nam razgled. Prema sjeveru i sjevero-zapadu bio je već cijeli horizont zastrt bijelim masama oblaka, koje je novo ojačana bura s nevjerljivom brzinom tjerala prema jugu. Često bi i nas zakrila magla, čas na dulje, čas na kraće vrijeme, a na mjestima, gdje bi se časkom razrijedila, zrcalile bi se, kao fata morgana, u jasnim sunčanim tracima neizmjerne mase snijega triglavskoga gorja.

Tako smo se već bili spustili i u Medi dol, snijega je pomalo nestajalo a mi smo opet polazili u susret proljeću. Jaglaci su i corydelisi pružali svoje mirisave glavice i zmokroga tla, a i koja ptičica je znala da preleti preko puta. Ispod Kočne pozdravi nas na jednom plavo nebo i sunce! Magle su se bile na čas razišle, a Triglavova se piramida okružena bliješćim svojim ledenjakom ustobočila upravo nama nasuprot u svoj svojoj ljepoti. Tu je već i vegetacija bila mnogo obilnija. Uz jaglace i tratinčice javiše se petolisti i visibabe, a kao osobiti ukras okolice iskočiše iz uginule lanjske trave bijeli cvjetovi narcisa, puni kapljica rose. Ali ta ljepota nije dugo potrajava! Kako se je brzo razvedriло, tako se je sunce bilo brzo i zakrilo i doskora smo bili opet obaviti neprozirnim velom oblaka.

Već smo se bili sasvim približili Golici, kadno se oblaci razdijele, vjetar rastjera maglu, a pred nama se pokaže ogromna zelena kupula sva posuta jednim cvijetom! Golica je to, koja se bila zaodjela u svoje najsvečanije proljetno ruho. Sve se bijelilo od narcisa, cvijetak do cvijetka ispoljio je svoju glavicu, nebrojeno mnoštvo pokrivalo je ovu veliku nepreglednu livadu. Samo gdjegdje između bezbroja bijelih cvjetića izdizala je svoju žutu ili crvenu grozdastu glavicu po koja orhidea, sasvim stidljivo i nujno! A kad bi popuhnuo vjetar, oživiele bi ove glavice, a ovo nebrojeno mnoštvo, cijeli briješ, počeо bi se talasati. Sasvim pak uz put stisnula se mirisava ljubica i malī encian, kao da se boje, da bi svojim jasnim plavilom uzmutili ovaj neprekidni žučkasto-bijeli sag.

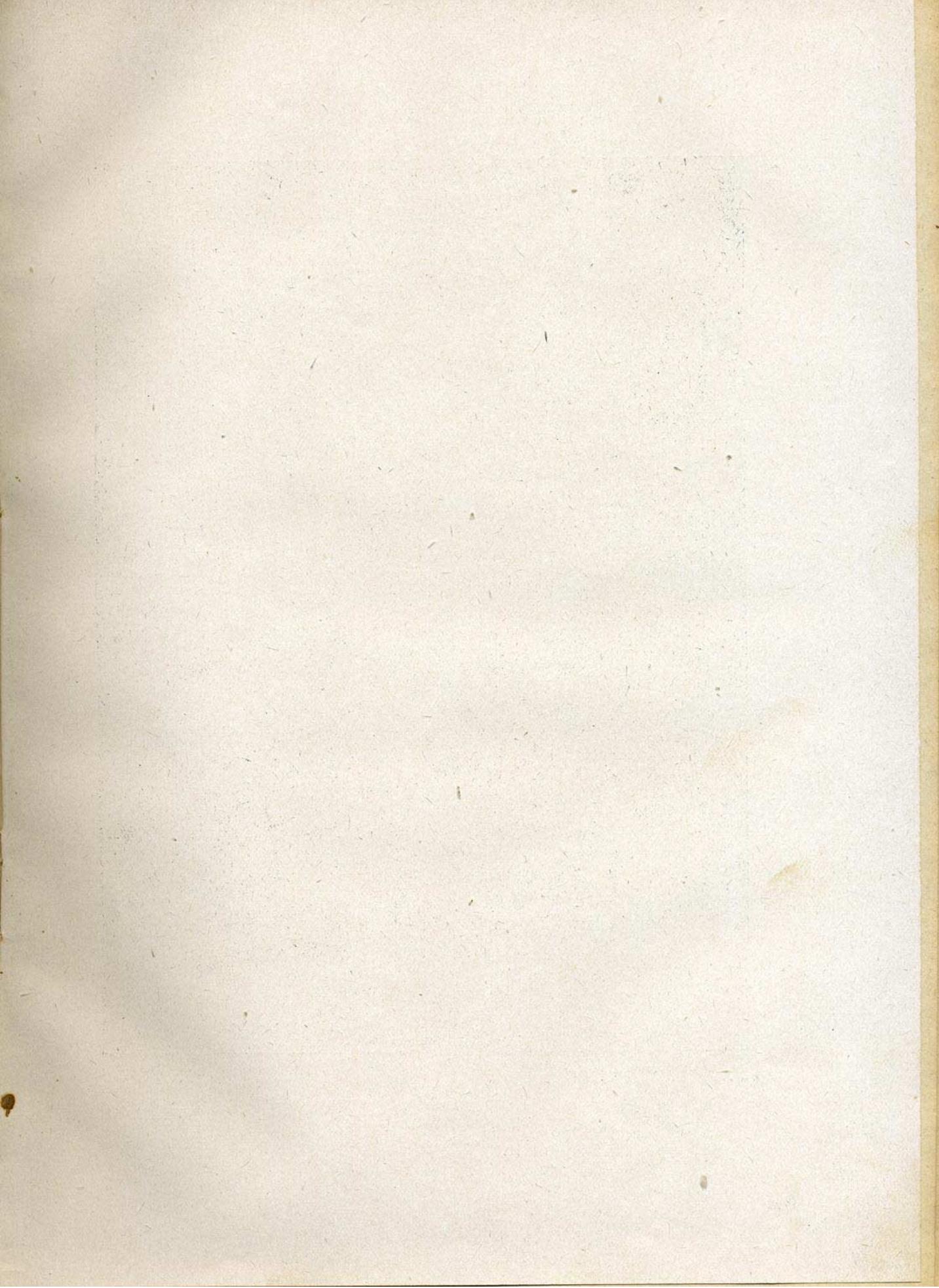
Dugo smo stajali na tom mjestu, ne mogavši se dosta nagledati ovakova čuda i ovakove raskoši, dok nas glas zvonca iz doline ne prene iz snatrenja. Trebalо se požuriti u Jasenice, kako bi ulovili još večernji voz kući. Spustisimo se kroz taj mirisav »Eden«, gdje je priroda obilatom rukom rasijala svoje preobilje, dok nas nije crnogorična šuma uzela u svoje okrilje. Već se je spuštao mrak, sunce se sa zadnjim tracima rastajalo od visokih snježišta, kad stigosmo na kolodvor u Jasenice.

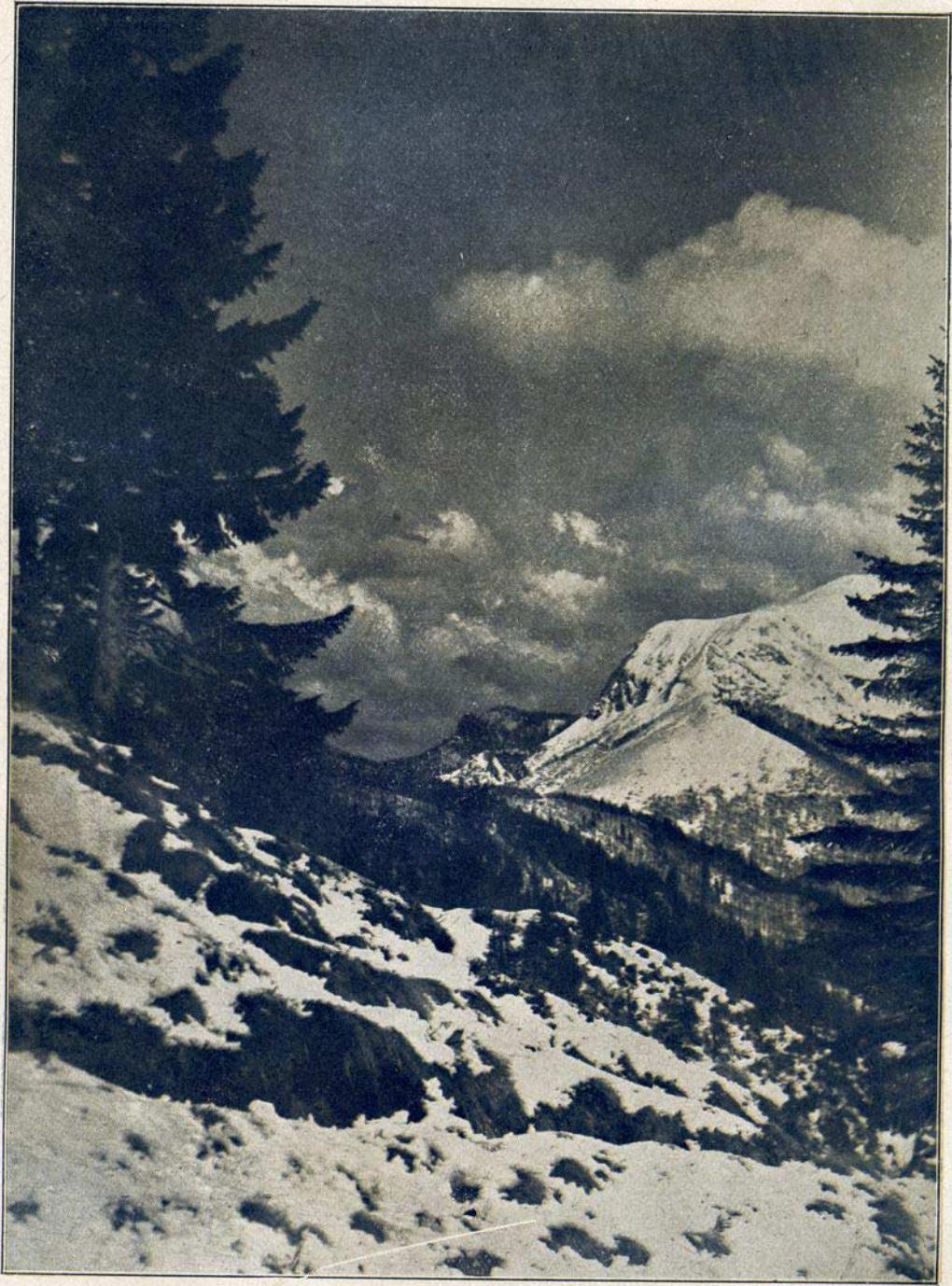
U Julskim Alpama.

V. Cvetišić.

Zagreb.

U planinarskom športu imade mnogo idealizma, mnogo moralne svijesti da čovjek bude čuvar svoje slobode i samostalnosti. U tom športu čovjek tek zapravo osjeća, što znači biti gospodar svoje težnje, svoje snage, svoga tijela, srca i razuma. Planinarstvo diže snagu volje i ponos ljudski, razvija snagu tijela i ispunja srce toplinom i altruističkim čuvstvima. Planinari su od veće česti idealisti, što se brzo zanose ljepotom i raskošjem prirode, — i taj ih idealizam združuje u prirodi, u koju hrle iz svagdašnjeg života, koji je podijelio svijet u prijatelje i neprijatelje. Nigdje taj idealizam nije tako velik i uvišen kao u Alpama, gdje je velika priroda prosipala sve krasote i sve strahote svoje svemoćnosti. Zato tamo hrle idealisti iz svih krajeva i tamo se združuju čista i iskrena srca u prijateljstvo ljudi raznih domovina, nazora i jezika.

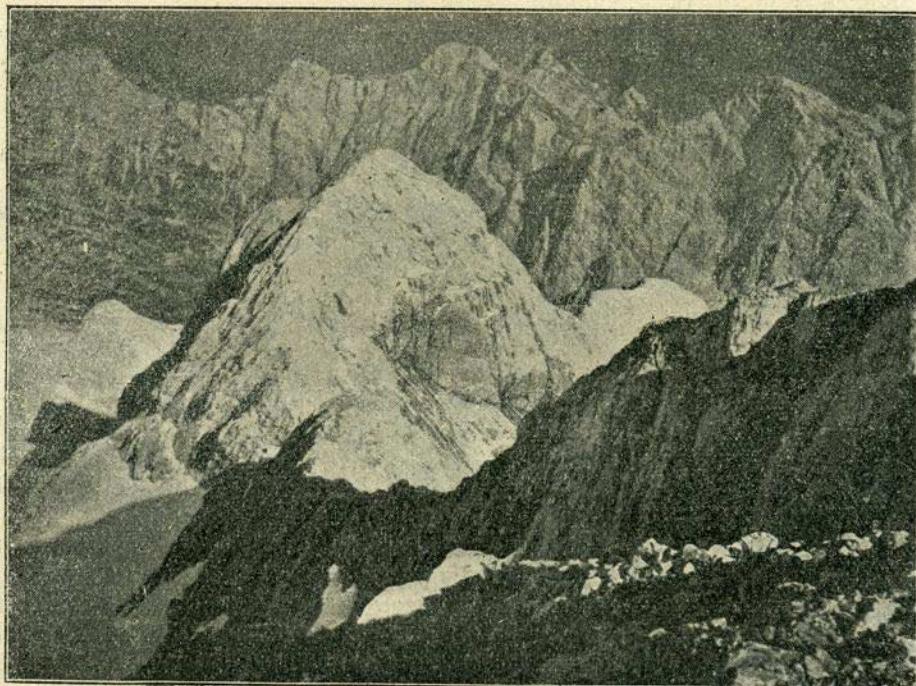

NA DOMAKU GOLICE.

FOT. DRAG. PAULIĆ.

Julske Alpe! Ko ih je jednom vidoio, ostaju mu u nezaboravnoj uspomeni i pravi planinar ne može da se otme čežnji, da ih svake godine posjeti, a svaki put doživljuje novih utisaka, novih dojmova o veličajnoj snazi prirode, o veselom životu u planinskim kućicama. Svaki put ti se Triglav prikazuje tako veličanstven, kao da ga nikad nisi do sada još vidoio. Široke udubine i kameni grebeni od Stanićeve kuće do Kredarice jednog su ljeta pokriti dubokim snijegom, drugog lieta griju svoja pusta rebra na topлом suncu i vesele se, što je tu i тамо u njihovim škrapama niknuo koji triglavski cvijetak, a sam ledenik jednog je ljeta širok i dubok, a drugog stisnuo se pod Malim Triglavom, ispresijecan širokim pukotinama, u kojima klokoče i žubori voda. A lanjskog su ljeta i triglavска jezera ostavila na svojim obalama tragove njihove veličine i u njihovim se pličinama signali dugonogi komari i tankokrile mušice.

U jedanaest godina, što polazim u Julske Alpe, popeo sam se četrnaest puta na sam Triglav i ako nisam svaki put imao onake sreće, što je uvijek želimo na polasku;

Sl. 1. Tominškov put na Triglav, u pozadini Škrlatica.

Snimio V. Cvetišić.

ali me ni svi napor, ni nevremena, ni oluje ni studen nisu mogli odvratiti od pomisli, da se, dokle god budem mogao, ponovo ne popnem na tu našu bajoslovnu Alpu. A kada nastane lijepo ljetno vrijeme, onda tekar pravo shvačaš, što znači planinarski šport. Sve, što u Sloveniji planinari, hrli na Triglav, da se naužije čista zraka, prizora i vidika. U planinskim se kućama danju i noću dolazi i odlazi, veseli se, pieva se, na putovima susreću se i dozivaju, šale se i hihoću. U društвima, gdje su i planinarke u kratkim hlačама, pieva se bezbrojno puta popularna planinska pjesma: »Ona ima jerhaste hlače, ona ima crne oči...«; ta te pjesma prati po cijelom gorju sa prostodуšnom i bezazlenom radošću planinara.

Ostavljamo Bohinjsko jezero sa hotelima punim raznog svijeta u svemogućim toaletama i dekolteima, plivaćim kostimima i automobilskim ogrtačima, ostavljamo cestu, po kojoj praše automobili, kola i biciklisti i uspinjemo se preko Komarče stijene prema izvoru Savice. Tu već osjećaš, da si u planini i da te hlade mrzli mlazovi gorskog zraka, da si daleko od onog filistarskog svijeta, što u dokolici planduje u nizinama i

šetulji lijeno i dosadno po obalama jezera. Što se više uspinješ na stijenu Komarču, to ti je vidik impozantniji na Bohinjsku dolinu i Črnu Prst, na sam izvor Savice, čiji šum te prati cijelim usponom. Za tri do četiri sata prispije se do planinske kuće na Triglavskim Jezerima. Već iz daleka čuješ, kako je u njoj živo i veselo, kako svira harmonika i pjeva mnogo planinara.

Nekih dvije sta koračaja pred tom kućom staneš, sledeniš se, kao da ti je netko nuž porinuo u srce. Čitaš i gledaš i šapčeš: »Ruski grob«. Vidiš, kako svaki, koji mimo prodje, baci cvijetak na taj grob, i mi bacimo runolist i pomislimo s uzdahom: Bože moj, odakle je, tko je, ima li roditelje žive, ženu i djecu, koji ga još uvijek negdje sa suzama u oku čekaju i čekaju... Poslije saznamo, da je to bio jedan ruski zarobljenik, koji je pobegao iz logora. Uhvatiše ga švapski žandari i sam si je morao kopati grob. Ustrijeliše ga i baciše na njega veliki kamen. Poslije mu opskrbnica Triglavske kuće napravila humak, stavila krst i splela vijenac. Ah, ostavimo tu tragiku strašnoga rata, koja nije poštala ni taj pusti samotni gorski kraj!

U kući nas dočekali pozdravima, kao da smo bogzna od kada znanci, i sjednemo večerati Slovencima omiljelo jelo hajdinske žgance sa mljekom. Poslije večere nastavila se planinarska, intimna zabava, puna luumora, pjesme i svirke uz harmoniku, da je odjekivala sva planina.

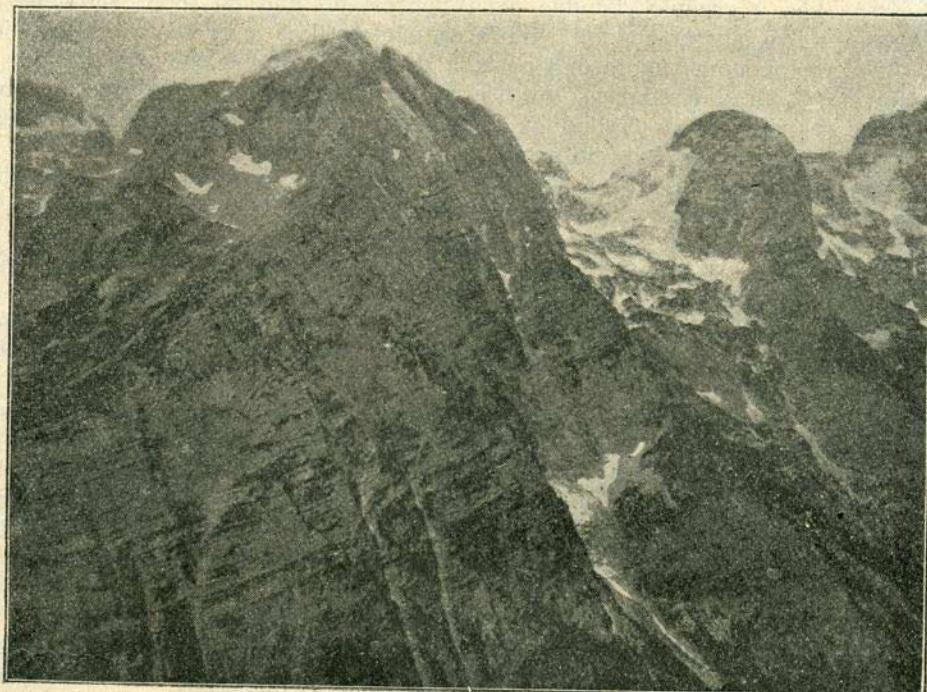
Odavde smo u više dana pravili izlete na Tičaricu po runoliste i murke, na Vogel, Crno jezero. Odavle podjemo za rata izvedenim putem na Bogatin, koji su iz toga jezera opskrbljivali vodom. Cijelim putem vidiš ostatke rata, žice, daske, krovnu ljenku itd.

Od te kuće vodi put uz modra Triglavskia Jezera do Aleksandrove kuće. Kod svakog jezera staneš, diviš se tomu čaru prirode, što je u taj krasni gorski lanac sa snježnim poljanama i bijelim klisurama prosula kao u bogatom djerđanu niz tih prekrasnih smaragda, što se ljeskaju na žarkom suncu kao blještavi dragulji. Ostavljamo jezera i uspinjemo se dosta napornim putem, zasutim sitnim kamenjem prema Hribarca sedlu. Putem skrenemo na sam Kanjevec! Bože moj! Taj pogled u Trentu, na Mangart, na jezera, na Dolomite i Visoke Ture! Stišćemo pesti i dižemo ruke na Usud, koji je taj pjesnički kraj šumne Soče i te dobre ljude, poštena srca i naše krvi oteo okrutnom gestom i ostavio nam za buduće naraštaje tešku i krvavu ranu...

Od Hribarca sedla do Aleksandrove kuće put je doduše dug, no nije nipošto naporan, pogotovo, otkako je na mjestima, gdje su ga lavine izdrle, popravljen i na jednom mjestu osiguran željeznom žicom. Na zavojima toga puta ukazuje ti se ta kuća, kao fantastična kula u zraku, u čije prozore upire jarko sunce. To je najljepša planinska kuća u Triglavskom gorju, prije se zvala Maria Teresia Haus, a sagradio ju je njemačko-austrijski Alpenverein. Iz kamena zidana jednokatna kuća, obložena iznutra drvom. Raskošno opremljena, ne čutiš u njoj vjetra, pokrivaš se sa pernjačama i spavaš u mekim posteljama. U jedaćoj sobi na stijeni pokrivena je mramorna ploča, koja ti govori, da su ovu kuću podigli prinosima ljubljanske posuđilnice, prinosima nemškutara te državnom pomoći! U kući su sada samo slovenski napisi. Na jednoj stijeni stoji tabla: »Moli se ne izrugivati Italjančem«. Opskrbnica sa kćerkom imade pune ruke posla čitavi dan, jer neprestano dolaze i odlaze planinari. Dobro kuha, brine se za svakog gosta, vesela je, uvijek dobro raspoložena. Pozna svakoga, koji je samo jedan put u kući bio, a točno znade za svakog, koji je iz Zagreba ili iz naših krajeva bio gore. Pod večer svakog dana napuni se kuća planinarima, pa se dogadja, ako koji zadočni, da spava na slammjači u jedaćoj sobi. Pod večer navukle se magle i na mahove prokišilo. Kad je zamračilo, došli su od Velopolja jedan muškarac i jedna djevojka. Vidi se na njima, da nisu vični planinarstvu. On je obučen u lako odijelo, sa dugim hlačama, gradskim cipelama, malom dječjom torbicom na ledjima, bez ogrtača. Pokismuo je do kože. Ona ima sviter i vojničke hlače, zakopčane od koljena do pete, a na cipelama su joj se visoke pete posvema iskrivile. Znatiželjni smo, tko su i odakle su. On je vrlo nježan i udvoran, dodaje joj ruke i pomaže kod uspinjanja. Načulimo uši, govore sad francuski, sad štokavski. Jasno je, da ljetuju na Bohinju, pa

su zaželjeli vidjeti Triglav. Ovaj ih je put jako izmorio, sjeli su u kuhinji kraj peći i sušili se, a poslije, kad je saznala, da je u kući još jedan Zagrepčanin, crvenila se cijelu večer više od toga iznenadjenja, negoli od svježeg gorskog zraka.

Od Aleksandrove kuće put je na Mali Triglav mnogo lakši od onoga sa Kredarice, kraći je i nema toliko žica i klinaca. Odavde smo dvaput pošli na vrh, jednom rano u zoru, drugi put o podne. U zoru je vidik bio dalek i čist. Pod nama se jasno vidjela cijela Istra, a iza nje siva, beskrajna ravnina — more! Marmolata, snježni oštari vrhovi sniježnih tirolskih Alpa, Velike Ture sa Velikim Klekom (Grossglocknerom), na kome se Pasterca glečer pri izlazu sunca prelijevao kao masa briljanata i dragulja. Ljubljanska dolina sa Ljubljonom, Savinjske Alpe i Ka avanke — sve se to kao u kakvoi panorami budilo u jutarnjem suncu i kristalno-čistom zraku, što ga je od časa do časa uzbibao hladni val vjetra, koji je po malo dizao magle poput dugih ponjava sa snježnih poljana ...

Sl. 2. Stenar sa sjevero-istočne strane (Julske Alpe)

Snimio V. Cvetišić.

... Spuštamo se niz Mali Triglav spram Kredarice u žarkom podnevnom suncu. Nad vrhuncima hvata se bijelo-siva magla, koju goni južni vjetar i donosi nam čuvene akorde pjesama, što ju pjeva desetak slovenačkih planinara okolo Aljaževa stupa na vrhu Triglava tako skladno, da na putu staneš i dahom hvataš te milozvuke, što prodiru u dno srca, kao da ih pjeva nebeski kor iz neznanih visina. A kad zamukne ta pjesma, čudnovato ti je pri duši u toj visini i samoći, u tom beskonačnom vazduhu, što ti lebdi nad glavom, i slušaš samo ritmičke udarce gvožđja naših teških cipela o kamene stijene Malog Triglava.

Na raskršću putova obijenih željeznim klinovima i žicom, od kojih jedan vodi u Aleksandrovu kuću, a drugi na Kredaricu, stanemo, da se još jednom u tim visinama naužijemo široke panorame Julskih Alpa.

Zdravo da ste, vi Giganti Svesile, što vas porodila u pradavnini! Zdravo da si, Rovino i Cmir! Snježnim plaštem zavijeni Pihavec i ti starino Stenar, što si kao brižan otac kroz decenije svojim plećima zaklanjao pitomi dom Aljažev u Vratima, to bijelo gnijezdo slovenskoga sokola, da ga tujdinska najezda i pandže njegovih jastrebova nisu

mogle da otmu! Zdravo i ti lepezastih pleći Križu, na kome ćemo sutra s vrha da pozdravimo Triglav, i vi u toplom suncu nasmijane sestre, Roglica i obijesna Škraltico, što se na svojim strmim snježnicima poigravaš srčanim planinarima i gdje kojem od njih već si zakrenula vratom!

Tu na tom mjestu Malog Triglava, gdje stojimo — sjećam se — Bože moj — živo, kao da je danas bilo, — pred više godina snašle su me paklenske muke, dok sam jednog planinarskog druga, koji se je prvi put penjao na Triglav, gotovo ga noseći spremio sa tih klisura dolje. Već kod samog njegova uspona na Mali Triglav uhvatila ga u polovici vrtoglavica i panički strah nad provalijama, što se otvorile pod nama. A dolje sa kuće na Kredarici gledali nas durbinima planinari, kako se mučim s tim drugom, a medju njima i tri Zagrepčanina dovikuju nam nešto i mašu rukama, strepe od grozote časa, kad će me drug povući niz pećine i obošića se survati u pakao — u bezdan. — Bože moj, ne mogu ga ostaviti ovdje — savjest bi me grizla do smrti! A on bliјed, dršće kao u groznici, izbuljio oči i neprestano kao da moli, spominje ženu i djecu. Pošalju mi u susret jednog vodiča sa užetom, koji je prekasno prispio, jer sam bolesnika držeći ga jednom rukom oko pasa, a drugom hvatajući željezne klinove doveo već na siguran put pred Kredaricu, gdje je u konvulzivnim gestama brzo uprtio svoju torbu i otrčao putem spram Veljopolja i Bohinja, ogledavajući se putem na Triglavskе gorostase paničkim strahom kao na aveti, koje ga progone...

Ostavimo te uspomene! Moji me drugovi zovu, da krenemo dalje. Spustimo se do kuće na Kredarici, gdje se više planinara sunčalo i zbijalo šale. Tamo leže i dva mlada srca, što svoje uzdahe šalju u te nebeske visine i ko da ih vide, gdje se rasplinjuju i gube u vjetar. Došli su ovamo, da svoju ljubav ponesu na krilima slobode i ideala u tom božjem carstvu! Eno, tamo istrčala mlada rumena Slovenka, da povuče za konopac od zvonca na kapelici, ne bi li joj se ispunile njene želje i sve nade, što joj uzburkaše mlado srce. Nju prate pogledi mlađih planinara, kao pogledi zaljubljenog Satira, kad ugleda mlađu vilu...

U toj je kući uvijek mnogo planinara i teško se dobiva noćenje. Stoga silazimo spram Stanićeve kuće, što ju gledamo malenu kao školjku, i dalje pravcem u Aljažev dom u Vratima, da prenoćimo i da se zorom uspnemo na Križ, Kriško Jezero i Stenar, za ustrajne planinare lijepi izlet od jednog dana. Spuštamo se grebenima od Kredarice, kuda je lijepo opremljeni i osigurani planinarski put sve do Stanićeve kuće. Ovaj je put mnogo bolji, negoli onaj po snježnim poljanama ispod Kredarice, a traje cigla tri četvrti sata.

Stanićeva kuća (prije Deschmanns Haus) sada je slovenačka. Ne prolazi se više mimo nje s gorčinom u srcu i stisnutom pesnicom, jer u njoj ne vlada više tuđinski duh. Slovenska je danas od temelja do krova, dobro opskrbljena, i na lijepom položaju na vrhu doline Kot. I tu mi padne na um oluja, što nas je zatekla jedne godine, mene i moja dva druga. Vihor tresao kućom takvom snagom, da si imao čuvstvo, da letiš zajedno sa kućom u duboku dolinu. Sjevalo, gromovi pucali u vrhove, kiša, led, snijeg, a pod večer nebo vedro kao kristal.

Odavde se spuštamo putem preko Praga u Aljažev dom. Kod večere smo u Aljaževu domu jedno desetak planinara i dvije planinarke i tu se pjeva, svira i zabavlja. Upoznamo se redom i tu mi se predstavi jedan bankovni činovnik iz Zagreba, koji je svoj dopust sproveo na Grossglokneru i sada ga svršava sa Triglavom. Priča nam, kako su tamo neke kuće bez opskrbe, sve treba sobom nositi, osobito, ako se ide od strane Lienza. Putovi su u dosta trošnom stanju. Domači ga planinari slabo posjećuju, ali su ga zato poplavili Nijemci iz Bavarske i Pruske. Dva planinara da su se unesrećila na samom glečeru. Dakako u razgovoru o takvim nesrećama nadovezuju se razne uspomene i dogodovštine i ja potražim starušnjigu Aljaževog doma, u koju se upisuju planinari, otvorim godinu 1908. i pokažem društvu crnim okvirom zaokruženo ime: »Johann Wagner iz Dunaja ponesrečil se dne 1. VIII. na severni steni Triglava.«

Bili smo baš onih dana četvorica iz Zagreba, kad su vodiči omotani dugim užetima puna tri dana poduzimali sve moguće, da se uspnu na okomitу stijenu i da u jednoj pukotini kukom na užetu dohvate lještinu unesrećenoga. Kako nam je onda bilo pri

duši, dok smo se Tominškovim putem uspinjali na Triglav, toga se i danas nerado sjećam!

Otvoriš li pak knjigu za god. 1909., naći ćeš opet dva imena u crnom okviru, od kojih je jedan teško ranjen ležao puna dvadeset i četiri sata na snijegu bez pomoći.

Ali do bijesa i te pripovijesti i tragedije! Zar ih čovjek ne gleda dosta svaki dan okolo sebe u životu. Predajmo zaboravi te žalosti u opojnim užicima životne radosti, koju osjećaš u širokoj slobodi prirode, u veličajnim prizorima ovih masivnih Alpa sa gorskim jezerima, gdje tijelo zaboravlja sve napore, a duh se diže u idealne visine svemira.

... Rano u zoru drugoga dana uspinjali smo se putem na Križ, koji vodi odmah od Aljaževa doma, isprva šumom, poslije sipinama, po kamenju, dok konačno po skalinastim pećinama ne dodjemo na prevalu i sedlo u nizu vrhova između Stenara i Križa. Bilo je vrlo hladno, jer je duvao vjetar. Nebo su zastirali sve gušći oblaci. Tu odmah osjetiš, da si u visini nad 2000 metara. Kako vjetar duva u jakim udarcima i mota magloma, što se dižu sa snježnih poljana, morali smo vezati šešire i navući kapute, jer je zima prolazila kroz kosti. Čujemo, kako nam vjetar nosi povike trojice višeškolaca, što su ranije od nas pošli na Škrlaticu, a mi im odgovaramo i unosimo našim glasovima nešto života u taj pusti kraj. Nakon jednog sata puta stanemo se uspinjati na sam Križ. Uspon je dosta naporan. Uspinješ se rukama i nogama, a lijevo i desno od tebe sunovratne provalije. Sreća nas je pratila, što nije bilo snijega i što nije noću pala kiša i smrznula se pećina, jer bi taj uspon bio vrlo težak. Oko deset sati uhvatili smo sam vrh, no bili smo slabe sreće, jer okolo nas magla, i što dulje čekamo, biva sve gušća i neprozirnija.

Ozlovoljeni spuštamo se markiranim putem prema Podima i Kriškom jezeru. Ovaj je put u vrlo lošem stanju, jer je mjestimice snijeg putove preko sipina posvema porušio. Prelazeći preko jedne skalinaste pećine, jedan si je drug ozlijedio koleno tako, da smo se jedan sat oko njega vrzli svim mogućim savjetima i pokusima nadriliječništva, ne bi li ga riješili muška, a nas straha, da ćemo ga morati uprtiti na pleća i nositi.

Kiša pljušti, vjetar svira, psuješ »nepromočive« pelerine, imaš ozlijedjenog druga, koji šepesajući zaostaje, pa moraš zaustavljati svoj korak, prolazimo kraj Kriškog jezera, a da nišmo vidjeli u magli ni dva četvorna metra toga jezera. Bilo je upravo dva sata popodne, kad smo došli pod sam Stenar. Pod jednom udubljenom pećinom našli smo sklonište. Po ostacima limenih konservi, papira i škatulja vidjelo se odmah, da je to zaklonište planinara, koje snalazi ista nezgoda. Našem drugu nakon mrzlih obloga — kojih je mogao imati tog dana, hvala nebu, koliko je samo htio — bilo je nešto bolje. Počeli smo zbijati šale, udobrovolti se, zapjevali, kao da okolo nas ne pljušti kiša. U toj smo se spilji bili već udomili, kao u pravoj planinskoj kući.

Okolo tri sata prestala je padati kiša, ladan sjever kao usred zime trgao je crne magle. Nama je zakucalo srce od veselja, kao da se bogzna o čemu radi, a kad je zasjalo sunce, kao da smo dobili novi poletni duh i novu snagu tijela, nastavimo uspon na Stenar, koji se tako impozantno nadvio nad naše glave.

Uspinjali smo se po mokrom kamenju sve do njegova vrha (2501 m), odakle nam puče prekrasan vidik na sjever i sjeveroistok. Karavanke sa Kepom i kućom na Golići, iglasti vrhovi Škrlatice, Begunski vrh, Cmir, Triglav, sve se orošeno kišom ljeskalno na suncu u čistom kristalnom zraku. Da se osvetimo za neuspjeh na Križu, ostali smo ovdje sve do večeri, pjevajući i dozivljajući planinare, koji su maleni poput mrava polazili dolinom Vrata. Bila je već noć i mjesecina provirila kroz granje, kad smo se vratili u Aljažev dom, gdje nas je opskrbnjica dočekala izvrsnim planinskim gulašem sa žgancima...

... Drugi dan sjedim snužden u vlaku i od časa do časa provirim kroz prozor u one bijele vrhove i modro nebo, što ih obavilo, zatvorim oči i sve uspomene ovih lijepih dana nižu se pred mnom, kao da sam ih proživio u dugom snu. Tiha čežnja, prekidana zatajenim uzdásima za tim divnim planinama uzdiže me sa mog mesta, da ih još jednom gledam veličajne i uzvišene, kako tonu u sve neprozirniju maglu i nestaju pred mojim vidom, a u duši ko da slušam tihu čeznutljivu ariju: »Nazaj, nazaj v planinski raj...«

Planinarska društva u Hrvatskoj.

Josip Pasarić.

Zagreb.

Kad je govor o planinarstvu i njegovo organizaciji, obično se misli i spominje Zagreb i Hrvatsko planinarsko društvo, kao da u nas izvan Zagreba i ovoga društva nema ili nije dosad bilo takove organizacije. To shvaćanje nije posve ispravno. Istina je, da su Zagreb i njegova inteligencija prije 48 godina prvi na slavenskom jugu osnovali i razvili po zapadnjačkom, naročito nejmačkom, uzoru takovu organizaciju u »Hrvatskom planinarskom društvu«, koje se od čednog početka od 250 članova u g. 1874. razgraniilo u g. 1921. do blizu 3000 organizovanih članova u 10 više ili manje aktivnih podružnica i sa više tisuća gorljivih prijatelja i pristalica ovoga lijepoga i zdravoga športa diljem hrvatskih krajeva; ali treba priznati i to, da su osim Zagreba još četiri mjesta u našoj domovini osnovala i razvila samostalne planinarske organizacije, koje su širile ili još danas šire smisao za planinarstvo i stvarale planinarske uredbe sa svrhom, da pomazu upoznavanje prirodnih ljepota Hrvatske i promiču promet stranaca u našim romantičnim krajevima u prilog gospodarskoj privredi domaćega pučanstva. Te samostalne organizacije izvan Zagreba nastale su tek nakon drugoga desetgodišta od opstanka »Hrv. planinar. društva«, u god. 1895.—98., u vrijeme, dok se je Hrv. planinarsko društvo još u glavnom ograničivalo na Zagreb, Zagrebačku goru i Samoborsku Plješivicu, te nije vršilo jakog kulturnog upliva na široke slojeve narodne. Hrvatsko planinarsko društvo imalo je tek g. 1883. nekoliko desetaka članova izvan Zagreba i povjerenike u nekim glavnijim planinskim mjestima, kao u Bakru, Čabru, Delnicama, Gospiću, Jaski, Karlovcu, Krapini, Križevcima, Ogulinu, Otočcu, Rakovici, Samoboru, Varaždinu i Zlataru. Jače se pak počelo razvijati istom od g. 1898., kad jeстало izdavati svoje društveno glasilo »Hrvatski Planinar« i kad je promjenom pravila mjesto povjerenika uvelo uredbu društvenih podružnica sa prilično samostalnim djelokrugom. Iza toga stale su diljem Hrvatske redom nicati podružnice, kao »Visočica« u Gospiću, »Rišnjak« u Delnicama, »Papuk« u Požegi, »Lovnik« u Vrbovskom, »Kalnik« u Križevcima, »Ivančica« u Ivancu, »Strahinščica« u Krapini i podružnica u Karlovcu. U oči osnutka tih podružnica ustrojena su samostalna planinska društva na Sušaku, u Osijeku i Zadru, a u novije vrijeme nastalo je samostalno planinarsko društvo u Varaždinu. Evo nekoliko podataka o tim samostalnim društvima:

Primorsko planinarsko društvo na Sušaku osnovano je 31. siječnja 1897. Privremeni odbor izradio je pravila, zatražio od oblasti potvrdu, promicao interes drusvta i priredio više zajedničkih izleta: u Kastav, Grobnik i Fužine. Kad su iste godine češki planinari, vraćajući se sa izleta po Bosni i Dalmaciji, prolazili Rijekom, društvo im je priredilo srdačan doček i pogostilo ih u riječkoj »Hrvatskoj čitaonici«. Prvi je odbor pokazao lijep uspjeh i time, što je prikupio razmjerno znatan broj članova. Do konca g. 1897. imalo je društvo 89 članova, i to: 3 počasna, 5 utemeljitelja i 81 redovitog člana. Članovi su plaćali 1 for. upisnine i 3 for. godišnje članarine. Već druge godine rado se odazvalo »Primorsko planinarsko društvo« pozivu »Hrvatskog planinarskog društva« u Zagrebu, da stupi s njim u što tješnji saobraćaj u svrhu promicanja planinarstva, te se obvezalo, da će ga obavještavati o izletima i pothvatima. Budući da su njegova sredstva još čedna, društvo žali, što ne može za svakog svoga člana davati po 1 forint za društveno glasilo »Hrvatski Planinar«, koji je g. 1898. počeo izlaziti; ali će nastojati, da se list među članovima što više raširi. I druge je godine PPD priredilo više uspješnih izleta u Gorski kotar, na Učku i u Hrv. Primorje. Pošto su pravila potvrđena, držana je u ožujku 1899. prva glavna skupština, na kojoj je izabran predsjednikom Hinko Bačić, sušački načelnik, a odbornicima: A. Korlević, I. Milčetić, T. Kukac, dr. A. Bakarčić, dr. N. Fabijanić, dr. I. Ratković, H. Udin, E. Tuškan, A. Bačić i I. Bole. Ta je skupština usvojila predlog, da društveni članovi izvan Sušaka i Rijeke plaćaju samo polovicu upisnine i članarine, koja je povиšena na 6 for. Time se htjelo prikupiti što više članova iz Primorja, pa se i prijavilo više članova iz Senja, Bakra i Kraljevice. Društvo je imalo na umu, da u prvom redu promiče planinarstvo i da se brine za poljepšanje nekih predjela, kako bi se povećao dolazak stranaca u veća mjesta Hrvatskoga Primorja, a usto je snovalo raditi i književno izdavanjem spisa, u kojima se opisuje Hrvatsko Pri-

morje i Istra. — Društvo je u tom smjeru nastavilo svoj rad i slijedećih godina, ali je s vremenom zanimanje za planinarstvo jenjalo, te je društvo prestalo djelovati. Od burne godine 1903.—1913. nema više glasa u javnim glasilima o tome društvu. Tek god. 1913. na poticaj Gjure Ružića ml. i drugova obnovljeno je to društvo, ali ne kao posve samostalna organizacija, već kao podružnica »Hrv. planinarskog društva« na Sušaku sa zadaćom, da u Primorju i u svakom kotaru uvede i proširi planinarske uredbe i time hrvatske planine učine pristupnima planinarima i priateljima prirode, te da se u tim krajevima podigne promet stranaca. Društu je pristupio lijep broj članova, oko 120, koji je do naredne godine narastao do 200. Podružnica je razvila živu djelatnost, markirala više putova s primorske strane na planine Gorskoga kotara, osobito na Rišnjak, Snježnik i Medvjedjak i zasnovala gradnju planinarske kuće na Rišnjaku u sporazumu i uz suradnju središnjeg društva u Zagrebu; ali sve je te lijepe osnove omeo svjetski rat, a ova velika podružnica nije se na žalost poradi poznatih prilika mogla ni do danas obnoviti.

Planinarsko društvo »Bršljan« u Osijeku. Gotovo u isto doba, kada je osnovano »Primorsko planinarsko društvo« na Sušaku, ustrojeno je na drugom kraju naše domovine, u pitomom Osijeku samostalno planinarsko društvo pod imenom »Bršljan«. Pobliži podaci o djelovanju toga društva nisu nam poznati; tek iz izvještaja »Primorskog planinarskog društva« za g. 1897. doznajemo, da je spomenuto društvo čestitalo svomu planinarskomu drugu u Osijeku o njegovu osnutku, nazrijevajući u toj činjenici dokaz, da planinarstvo širom naše domovine napreduje.

O istom planinarskom društву u Osijeku govori i izvješće »Hrv. planinarskoga društva« za g. 1898., gdje se veli, da je osječko društvo stajalo u prepiski sa središnjim društvom u Zagrebu. Članovi toga društva pósjećivali su obično Orahovicu, Krndiju, Papuk i romantičnu okolinu Požege. Kao sušačko nije se ni osječko društvo moglo odažvati pozivu, da uplaćuje za svakoga svojega člana po 1 for. na godinu u ime preplate na glasilo »Hrvatski Planinar«, i to po svoj prilici s istoga razloga, radi niske članarine.

Planinarsko društvo »Liburnija« u Zadru. Posve samostalno i po uzoru cislitavskih pokrajinskih planinarskih društava sa poluslužbenim značajem i sa poglavitom zadaćom promicanja prometa stranaca osnovano je prije 20 godina planinarsko društvo »Liburnija« u Zadru. U god. 1907. to je društvo brojilo 170 članova, što je za Dalmaciju lijep napredak. Jedna od najvećih stećevina bijaše, što je upravi uspjelo unajmiti na 20 godina starodrevni samostan Sv. Benedikta na otoku Pašmanu baš prema drevnom krunidbenom gradu hrvatskih kraljeva, preuredivši ga i u njem otvorivši planinarsku postaju sa nekoliko soba za strance, koji bi željeli ondje ljetovati, te je time ujedno od propasti spasilo rijetku staro-hrvatsku gradjevinu. Osim toga vojna je uprava ustupila društvu tvrdjavu Sv. Lovrijenca u Dubrovniku, a društvo je unajmilo drugi veoma krasni objekat kaštel Sv. Mihovila na otoku Ugljanu, te ga je uređilo za planinarske svrhe. Društvo je priredilo više izleta, kao do glasovite Modre Šipile na otoku Biševu i na Velebit. Uprava je pribavila i dala izraditi veliki broj fotografiskih slika najlepših prirodnih krasota Dalmacije i tako sastavila više serija slika za sklopičke predstaye, koje bi se držale u raznim većim gradovima Evrope, da se tako stranci upozore na prirodne ljepote Dalmacije. U tu svrhu društvo se obratilo i na »Hrv. planinarsko društvo« u Zagrebu, na turistički klub u Sarajevu, na turistički klub u Beču, češki turistički klub u Pragu i druga strana planinarska društva.

Nastojanjem društvene uprave izradio je društveni počasni član Alfons pl. Pavić monografiju Mosora, koja je izdana u tri jezika: u hrvatskom, njemačkom i talijanskom. Monografiji je priložena panorama Mosora, sjajno kartografsko djelo društvenog odbornika Ćirila Ivekovića, gradjevinskog savjetnika, po svoj prilici prva radnja ove vrsti na slavenskom jugu. Na čelu društva stajao je kroz dugi niz godina namj. savjetnik Lavoslav Golf, koji sa tajnikom don Antonom Jagićem, odbornikom Ćirilom Ivekovićem i dr. stekoše velikih zasluga za razvoj planinarstva i prometa stranaca u Dalmaciji. Društvena uprava bila je vrlo dobro organizirana: pored predsjedništva (dva člana), dvaju tajnika, blagajnika i pet odbornika imala je ove stručne odbore: tehnički, financijalni, znanstveni i estetski za izbor slika. U god. 1908. društvo je nastavilo s uspjehom rad oko podizanja planinarstva u Dalmaciji. Najveću važnost posvetilo je

markiranju putova na Velebit s dalmatinske strane i gradnji zakloništa na Sv. Brdu u južnom Velebitu. Stojeci u prepisci sa »Hrv. planinarskim društvom« u Zagrebu, predložilo je ovomu, da se pobrine za markaciju puta od Gospića na Mali Halan—Trolokve—Liščani bunar—Dušice—Sv. Brdo, pak Sv. Rok—Egeljac—Liščani bunar—Dušice—Sv. Brdo, i to na taj način, da se ovaj put spoji sa putem sa dalmatinske strane: Potrag—Kraljičina Vrata—Gornja Bukva—Sv. Brdo, koji je već markiran. Ako bi se još podiglo zaklonište na Sv. Brdu (troškom za onda od po prilici 4000—5000 K!), otvorio bi se time planinarskom prometu naš starodrevni Velebit, ta naša najljepša planina uz morskou obalu, čime bi se mnogo doprinijelo podignuću prometa stranaca u našim tako zapuštenim krajevima. »Liburnija« se već pobrinula za zaklonište na Potpragu i Gornjoj Bukvi i za markaciju puta od Gornje Bukve na Sv. Brdo. Ujedno je »Liburnija« predložila »Hrv. planinarskom društvu« u Zagrebu, da se priredi zajednički izlet na Plitvička jezera, a na taj izlet da se pozovu uz zadačko i zagrebačko društvo; turistički klub u Sarajevu, Slovensko planinsko društvo u Ljubljani i Trstu, Planinarsko društvo u Poli (!), Klub čeških turista u Pragu, oesterr. Touristen Club u Beču, deutsch-oesterr. Alpenverein, a eventualno i talijanska planinarska društva u Trstu i na Rijeci. To bi bio pravi planinarski kongres. Hrv. planinarsko društvo nije pristalo, da se na ovaj prvi sastanak pozovu druga društva osim slavenskih. Ali do toga zajedničkog izleta i kongresa nije došlo radi nepovoljnog vremena. U god. 1913. »Liburnija« je opet stajala u užoj svezi sa »Hrv. planinarskim društvom« i svraćala pažnju ovoga na južni Velebit. Za vrijeme rata djelovanje je »Liburnije« obustavljeno, a poslije rata obnova joj je onemogućena talijanskom okupacijom Zadra. U analima hrvatskog planinarskog društva ostaje joj trajna uspomena radi njezinih zasluga za podizanje planinarskih uredba u Dalmaciji, napose na južnom Velebitu.

Osim spomenutih samostalnih planinarskih društava valja zabilježiti i planinarsko društvo u Varaždinu, koje je, čini se, prije nekoliko godina osnovano i u svom krugu uz nekolicinu intelektualaca i gradjana, prijatelja prirode, okuplja ponajviše tamošnju omladinu. Članovi toga društva kod posjeta slovenskih planina u popisnim knjigama ističu, da pripadaju planinar. društvu u Varaždinu. Nedavno se to društvo obratilo na upravu »Hrv. planin. društva« s upitom u društvenoj stvari. Naše je društvo na upit odgovorilo i ujedno bratski pozvalo varaždinsko udruženje, da se priključi Hrv. planinarskom društvu kao podružnica sa širokom autonomijom prema novim pravilima i sa zadaćom, da preuzme brigu za promicanje planinarstva na zagorskim planinama, napose na Ivančici; ali na taj poziv dosada nema odgovora. Nadajmo se, da će ovi javni redci biti bolje sreće.

Naše slike.

Naše slike na prilozima prikazuju nam prekrasne krajeve Karavanka. Prva slika prikazuje nam partiju sa uspona na Golicu, dok druga prikazuje pogled na bilo Karavanka i skupinu

Velikog Stola. Obje slike snimljene su od poznatog rašeg planinara i fotografa D. Paulića, a uzete su kasno s proljeća za jednog skijaškog izleta.

—ak.

Planinarske vijesti.

Označivanje putova na Senjskom Bilu. Do sada je crvenom bojom označen put od cesteiza Mlinice koritom Kriškog potoka pa preko Stolca mimo Jakovljevića do planinarske kolibe na Rujicama ispod Jadičeve plani. Zatim je, za sada crnom bojom označen put od kolibe zapadnim obroncima Jadičeve Plani na njen vrh. Od tog puta pod sedlom Ripište markiran je dne 5. V., 1922. crvenom bojom put, koji vodi do Velike Snižnice južno iza Jadičeve Plani, a ovih dana će se od iste Snižnice dalje označiti crveno put do vrha Konačišta (1494). Osim toga je crno

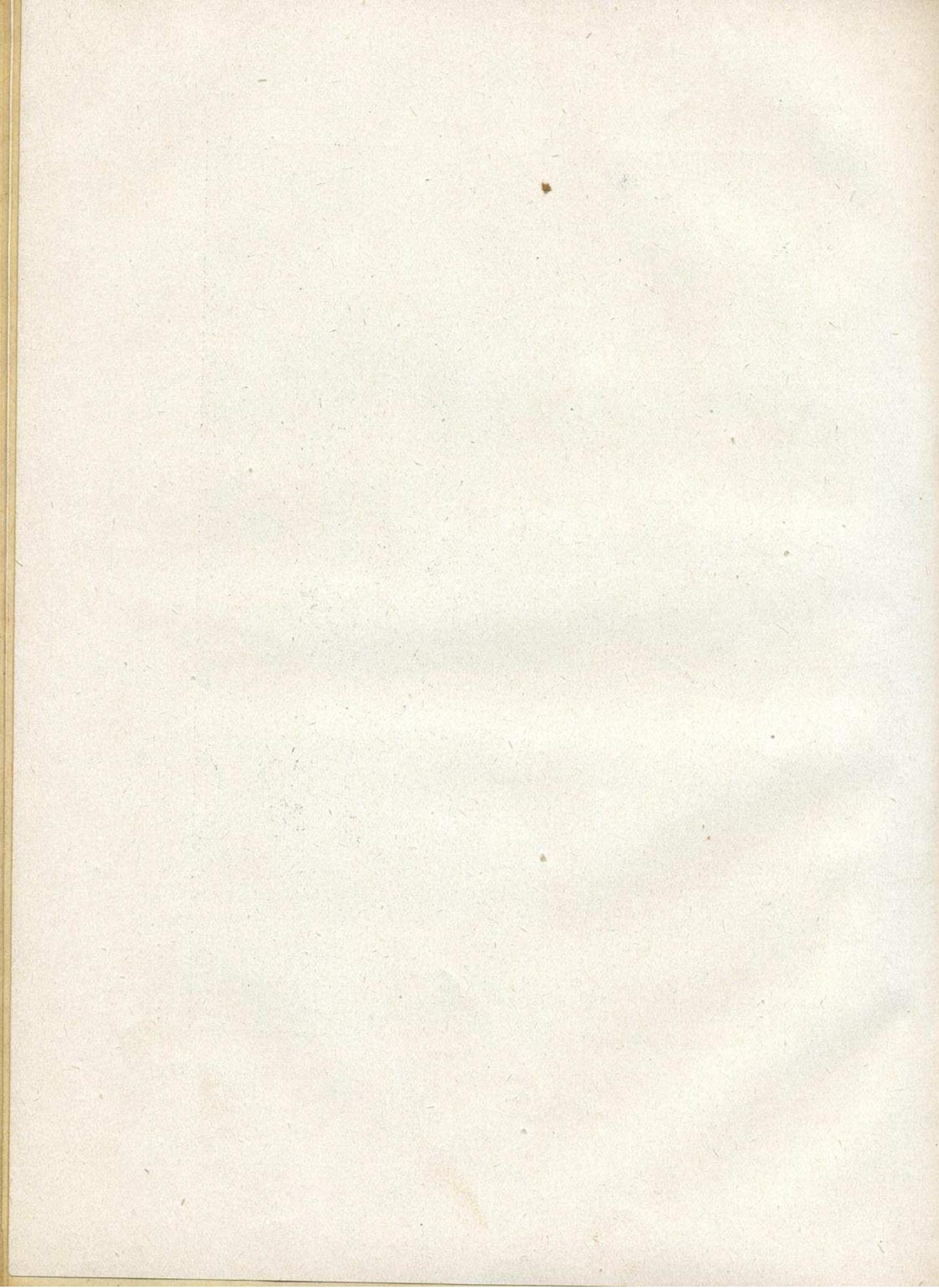
djelomično markiran put od planinarske kolibe mimo Vučjih Stijena hrptom na Bliznici, vrh Guba, Prosinu i Vratnik, odakle će se markirati preko Majorije na Kestenje i kroz Kestenje u Sv. Križ. Osim toga će se crveno označiti put od Sv. Križa kroz vrlo interesantnu dragu Sijaset na planinsku kolibu u Bilu. Od istog mjesta iza Sv. Križa započeta je crvena markacija prema Orlovom Gnjiezdu, te će se nastaviti sve do vrha Veljuna.

Prenočište H. P. D-a u Strugama pod Rožanskim Vrhom. Za planinare, koji žele u jedan

POGLED NA BILO KARAVANKÂ.

FOT. DRAG. PAULIĆ.

dan popeti se na Rožanski Vrh (1638 m) i Lisac, te se vratiti natrag spuštajući se ~~iz~~ obronke Lisca preko krasnog dolca zvanog Vujinac natrag u Struge — ugovorio je predsjednik H. P. D-a sa lugarem g. Šimom Vukošićem u Grabaru — da isti mogu prenoći u njegovoj kući u Strugama uz neznačnu otstetu. U istoj kući stajuje ljeti lugar g. Mile Jurčić, na kojega se planinar može radi upute glede uspona obratiti. Sa velikog Alana u Struge vodi lijepi put kroz Bukovu Dragu, Oštrik, sa krasnim izgledom sa jednog golog boka prije Zelen-Grada ravno u Struge za po prilici $\frac{1}{4}$ sata hoda. Time će biti pružna mogućnost planinarama, da mirno mogu obići oba krasna vrha Sjev. Velebita, koji se najstrmije svojim golin glavicama dižu sa razine morske, te pružaju prekrasne poglede, kako na morsk stranu, koji je pogled vrlo opsežan, tako i na kopnenu, koji je nešto uži. H. P. D. će se pobrinuti za ležaj na daskama, koje se pokriju sijenom ili lišćem. Prenoćiće će se predbjeko moći rabiti samo za ljetnih mjeseci t. j. od polovine svibnja do po prilici konca kolovoza, najduže polovine rujna. Sa Struga se može saći za po prilici dva sata i pol preko Dundović Poda u Jablanac. Napose će se javiti, kada će se moći započeti sa prenoćivanjem, čim ležište bude izradjeno.

Dr I. K.

IZ POVIJESTI PLANINARSTVA.

Kralj Filip — prvi planinar na Balkanu. Grci kao čisti naturalisti prvi su počeli pomnijivo promatrati i pravilno shvaćati gorsku prirodu. Već u Homerovim epima, Ilijadi i Odiseji, kojih se postanak pomiclja u vrijeme između 9. i 7. stoljeća prije Krista, nalazimo posve ispravno shvaćanje gorske prirode. Tu se točno razlikuje gorska kosa, bilo, greben, glavica, rt, najviši vrh, pa svaki od tih gorskih oblika ima već u Homera posebnu oznaku. Visoke su gore pokrite vječnim snijegom, kao n. pr. Olimp, sijelo bogova, koji je ne samo visok i širok, nego i snjegopadan; dok su niske planine šumovite i sjenovite. Kako li se ovo prirodno shvaćanje razlikuje od onoga naivnoga pričanja starika Grka, da su Giganti, želeći prodrijeti u nebo i oteti vlast Zeusu, navalili tri gore: Olimp (3000), Osu (2000) i Pelion (1500) jednu na drugu, a da ih je u tom naumu spriječio Zeus, oborivši ih svojim strijelama! Homer još poznaje šumom obrasle planinske obronke i zelene doline, koje čine prelaz od visokih gora k ravnici, a doline su mu obično i široke, što se očito odnosi na gorske krajeve Male Azije. Taj posve ispravni sud o gorskoj prirodi u Homera mogao se u

grčkom narodu stvoriti i ustaliti samo u povodu žive autopsije i iskustva dugog niza ljudskih poljenja, t. j. nakon mnogih i mnogih uspona ne samo na niske, nego i na visoke planine u Grčkoj i Maloj Aziji.

Grci su već u 5. stoljeću prije Krista počeli naučno istraživati gore, o čem nam svjedoči Ksantos, koji je izrekao misao, da gorsko kamenje potječe od toga, što je u davnini more pokrivalo gore, a kasnije je čuveni geograf Strabon iznio slično mišljenje, da je voda onaj elemenat, koji preobražava lice zemljine površine. I drugi pisci klasične starine svjedoče, da je poznavanje gora kod starih naroda bilo prično rašireno i da usponi na visoke gore nisu bili nimalo rijetke pojave.

Tako rimski historičar Livije priča o zanimljivom usponu, što ga je poduzeo čuveni mačedonski kralj Filip na najvišu goru na Balkanu. Filip bježe povjeravao priporavljanju naroda, po svoj prilici svojih vojnika, da se sa vrha te gore vidi Crno i Jadransko more, pa se riješio, da se uspone, na taj gorski vrhunac, kako bi se naučio toga rijetkoga i dalekosežnoga vidika. Ali nije bio dobre sreće. Najprije se silno izmučio, krčeći sebi put uz pratnju vojnikâ kroz neprohodne i guse pršume, a kad je stigao na vrh gore, dogodilo mu se ono, što se i danas na žalost nerijetko dešava našim planinarama: gusta je magla prekrila cijelo obzorje i zapriječila svaki vidik. Tako se kralj Filip nije mogao na svoje oči uvjeriti, da li je pričanje narodno o sjajnom vidiku sa te gore istinito ili nije; ali, kako Livije dodaje, on se je pomnivo čuvao, da izreče sumnju o takovom vidiku. I u tom ima sličnosti među njim i novijim planinarama! Našim će se planinarama jamačno nametnuti pitanje: koja je to visoka gora na Balkanu, sa s koje se može vidjeti i Crno i Jadransko more? Na to se pozitivno ne može odgovoriti, ali se može nagadati, da je to bila Šarplanina, koja leži gotovo u sredini Balkana, a najviši joj vrh Ljubotin doseže do 2700 metara, pa o njoj i narodna pjesma pjeva, da se s nje vidi bijelo more, t. j. egejsko more. Iz toga se primjera vidi, da su se u starom vijeku na visoke planine na Balkanu uspinjali poradi dalekog vidika, t. j. iz čisto planinarskog interesa ne samo okolni gorštaci, nego i kraljevi i vojskovode. Isti nam rimski historik potanko priča i o glasovitom Kartageninu Hanibalu, kako je uz nadčovječne napore preveo hrabru svoju vojsku preko nebotičnih Alpa u Italiju i time dokazao, da visoke gore odvažnim i smjelim ljudima nisu nesavladiva zapreka.

P—č.

Društvene vijesti.

ZAPISNIK

glavne redovite skupštine »Hrvatskog Planinarskog društva« u Zagrebu, držane dne 26. lipnja 1922. u 6 sati p. p. u prostorijama reštauracije

»Kolo«.

Predsjeda društveni predsjednik Dr. I. Krajač, zapisnik vodi tajnik Dr Z. Prebeg. Prisutno oko 70 članova.

Dnevni red:

1. Pozdrav predsjednika.
2. Izvještaj tajnika.
3. Izvještaj blagajnika.
4. Izvještaj revizionalnog odbora.
5. Izbor 5 odbornika.
6. Eventualija.

Malo poslije 6 sati otvara predsjednik skupštinu ovim govorom:

»Poštovane gospode i gospodo, braćo i sestri planinari!

Otvarauchi ovu redovitu glavnu skupštinu HPD-a za god. 1921. čast mi je ovime srdačno pozdraviti sve prisutne planinare, te zamoliti za dobrohodno saslušanje svih izvještaja i apsoliranje dnevnoga reda ove glavne skupštine. Meni neka bude slobodno osvrnuti se na glavne smjernice i rad našeg društva u službi nar. civilizacije:

1. Dne 15. X. 1874. osnovaše HPD naši stariji, koji su reprezentovali tadašnji cvijet naše kulture i hrv. prirodne znanosti. Osnovaše ga po vlastitim njihovim riječima: u spomen otvorenja hrv. sveučilišta — da mu bude kulturnom potporom.

Odatle visoka kulturna tradicija našem društu. Stvorise ga kulturno najdiferencijaniji naši ljudi, a niklo je u krilu nacionalne znanosti, da u zadnjoj liniji služi nacionalnoj civilizaciji.

Rodila ga je ljubav za rođenu grudu, ljubav za domaću prirodu, ljubav za svoj narod i narodni život.

U tom su sadržane i sve smjernice, sadržan i cilj ukupnog našega rada.

Baštinjene smjernice našega rada su kulturne i narodne; sadržaj mu je: svjesno kulturno upoznavanje rodene grude i domaće prirode na znanstvenoj i estetskoj nacionalnoj podlozi, — čime su određene i njegove metode rada kao: savremene kulturne i znanstvene; cilj mu je: podignuće, proširenje i produbljenje vlastite nacionalne civilizacije. Time je dana i uska veza i saradnja našeg društva sa našom znanosti.

Ovaj sveti amanet razvitka i rada, koji smo

primili od otaca, dužni smo predati potomstvu, ako hoćemo kulturno i ljudski živjeti, jer samo na čvrstom temelju može počivati kuća, a na jakom prošlom kulturnom životu naroda njegov budući kulturni život.

Rad društva u ovom narodnom, kulturno-historijskom okviru, koji se je razvijao iz naše vlastite socijalne snage, mimo djelomice i protiv državne vlasti, bio je pod starim režimom okovan trojim okovima. Teritorijalno stegnut pod vrhovnom tudinskom kontrolom i internacionalno stegnut bez izravnog kontakta sa evropskim alpinizmom

2. Godinom 1918. smo — držimo definitivno — osigurali gospodstvo našega jezika u vlastitoj kući i rješili se izravne tudinske kontrole, te stvorili mogućnosti našeg razvoja.

Rane nastale stegama na našem razvoju počinjemo popravljati: ujedinivši u svojoj planinarskoj djelatnosti najprije teoretski, a zatim i početnim praktičnim radom svu hrv. alpinistiku; stupajući nadalje u izravni kulturni kontakt sa evropskim alpinizmom, a osnovavši potpuni reciprocitet sa SPD, SRPD i KČST,* postavivši temelje Saveza planinarskih društava SHS, te postavivši organ za promišljeni sporazumno razvoj ukupnog slovenskog planinarstva u obliku: Slavenskog Planinarskog Savjeta.

Ima jošte da prokrčimo danas najteži put u cilju, da mogućnosti razvitka pretvorimo u čin i život.

Na prvom mjestu: da planinarstvo proširimo prema dosadanjim našim iskustvima, radu i organizaciji, svagdje gdje ima kulturno razvitih Hrvata i da praktično sav hrv. alpinizam nade svoje naravno žarište u našem društvu i radu.

Nadalje da poradimo uopće oko osiguranja i razvoja kulturne tendenze te kulturnih ciljeva našeg društva, kao što i oko podizanja ocjene kulturnih vrednoti i podizanja vrijednosti kulturnih dobara u nas, pa time tek da stvorimo uopće prvo plodno tlo za razvoj alpinistike i uopće svake zdrave i nacionalne civilizacije, koja je uistinu najveće dobro, zadnji cilj ukupnog narodnog života i nastojanja.

Konačno: da pregnemo realizovati naše zadnje najveće kulturne ciljeve na jedino zdravom i životu sposobnom tlu naših realnih već

* Slovenskim Planinarskim Društvom, Srpskim Planinarskim Društvom i Klubom Česko-Slovačkih Turista.

stečenih kulturnih vrednota i imovine, čuvajući kao jedinu iskustveno sigurnu osnovku za budući rad: našu vlastitu kulturnu tradiciju i kontinuitet razvoja. Razaranjem gotovoga može se stvoriti samo kulturna pustoš i samo razorenje nar, civilizacije, a tek pozitivnom izgradnjom na osnovi stečenih kulturnih osnovaka i pozicija, paralelizovanjem rada k sporazumnim zajedničkim ciljevima može se izgraditi istinska, velika i duboka prava nacionalna civilizacija, koja obuhvata cijelu našu rasu, koja kulturno privlači i stvara a ne odbija, te koja je u zadnjoj liniji jedino opravданje i narodnog života i nar. državne samostalnosti.

Za stvaranje etične, široke, više, opće narodne civilizacije apodiktički je potreban najveći mogući stvarni kulturni razvoj njenih komponenta, dakle i najstarije među njima t. j. specifično hrvatske kulture, jer viša opće-narodna civilizacija može samo da znači: sabiranje najvećih zadnjih rezultata najvećeg procvata specifičnih kultura, koje su joj komponentama, sve to u međusobnoj plemenitoj kulturnoj oplodnji i utakmici za sporazumne zajedničke više ciljeve.

Samо ovim putem moći će se u korist cijeline razviti i upotrebiti sve latente nacionalne energije, svi prirodni uslovi i sve historijske kulturne vrednote, da se iz svih tih elemenata naše nacionalne sadržine, iz ukupnog živog bogatstva naše nar. psihe stvari bogato diferencirana duga od svjetla prave nacionalne civilizacije.

Tek kad sve ovo postignemo: pomoći ćemo time nacionalnu civilizaciju postaviti na jedino čvrsto tlo vlastite rodene grude, sveukupnog živog narodnog života i nepresahnjive njegove socijalne snage, ne tek na momentanu kombinaciju političke moći.

Samо počivajući na tom postaje nacionalna civilizacija etička, savremena, zdrava i realna.

3. U 48. godini kulturnog i planinarskog života HPD-a držim, da možemo opravdano izreći: da je naš rad bio s jedne strane planinski i kulturan, a s druge strane da je bio dubok i sadržajan.

Kao najstarije planinarsko društvo na Slavenskom Jugu izvršilo je HPD napose ove godine svoju kulturnu i historijsku misiju u smislu svoje kulturne tradicije, time što je stvarno radio u pravcu stvaranja pozitivnih kulturnih vrednota i za sve Južne Slavene.

Na prvom mjestu je s naše strane — koliko znamo, prvi put među Južnim Slavenima — pokušano da podamo: ideju vlastitu unutarnju

sadržinu i konstrukciju našeg alpinizma, o čem svjedoči naša planinarska izložba u Zagrebu — prva u Južnom Slavenstvu — i naša teoretska izražavanja, koja donosi Hrv. Planinar.

Mi smo nadalje prvi podali ideju o zajedničkom promišljenom radu i sporazumnoim ciljevima planinarstva SHS, te smo ove godine na osnovi ideje i realnog iskustva pružili detalirani nacrt pravila za Savez Planinarskih Društava SHS, na pozitivnoj i realnoj osnovci, koja na osnovu ravнопрavnosti sigurava stvarni razvoj i evoluciju ukupnog planinarstva SHS.

Sudjelovali smo kod polaganja temelja za organizaciju ukupnog slavenskog alpinizma, te je na planinarskoj anketi u Ljubljani o Duhotu god. 1921. prihvaćena naša formulacija za organizaciju Slavenskog Planinarskog Savjeta.

U krilu našeg požrtvovnog članstva stvorena je: »Nakladna zadruga« koja osigurava izlaženje: »Hrv. Planinara« među inim planinarskog organa i našeg HPD-a. Taj će organ znatnu brigu posvetiti izgradnji teoretskih temelja našeg hrv. i u opće južno-slavenskog planinarstva.

Naš praktični unutranji rad bio je isto tako bujan i raznolik a sadržajno dubok.

Mnoštvo izleta i uspona naših članova kako centrale tako i podružnica poslužilo je dalnjem upoznaju i istraženju hrv. planina i njihovih prirodnih ljepota, o čemu će dati dokaza publikacije u Hrv. Planinaru.

Naša planinarska izložba u Zagrebu pružila je prvi put: pregledni materijal ukupnih planinarskih napora u SHS, a napose detaljan materijal prvog planinarskog otvorenja hrv. planina za posljednje generacije, napose Velebita.

Poduzeli smo prve korake da stupimo u prvi izravni kontakt sa evropskim planinarstvom, pa se nadamo da će nam uspjeti izmjenjivati naše publikacije sa velikim zapadnim planinarskim organizacijama, čime ćemo steći neprocjenjive doprinose za našu stručnu planinarsku biblioteku, a time i našu planinarsku teoretsku izobrazbu.

Uspjelo nam je ove godine proširiti broj naših koliba napose danas već potpuno uređenom planinarskom kolibom u Prekršju za Samoborsko gorje, koja će osobito za zimske partie biti — u neposrednoj blizini Zagreba — od velike važnosti za razvoj našeg planinarstva. Upravo stojimo u pregovorima za planinarsku kolibu na Velikom Alanu nad Jablancem, a osigurali smo si prenoći u Strugama, oboje u Sjever. Velebitu, čime će se broj

naših skloništa povisiti za dva odnosno tri objekta.

U prekrasnom položaju pod samim vrhom Zavižanske Kose u sjev. (gornjem) Velebitu, a isto tako naša najodličnija podružnica u Gospicu pod Visočicom — našli smo mjesta za gradnju planinarskih koliba, ali na žalost, do danas već godinu odnosno gospička podružnica već četvrtu godinu čekamo dozvolu za zemljiste od strane načelne šumarske oblasti. U oba slučaja bi se imalo sa gradnjom započeti odmah, čim stignu potrebne dozvole za gradnju i materijal.

Naše podružnice rade i osnivaju se nove. Tu valja na prvom mjestu istaknuti odlične zasluge gosp. I. Gojitana i njegove gospičke podružnice. Od ostalih podružnica pokazuju znakove intenzivnog života napose jastrebarska, ogulinjska, senjska i petrinjska.

Vodili smo mnoge izlete napose one naše mladeži.

Naš rad dosada sadržajem dubok, nije još izbacio svoje rezultate s obzirom na brojčano proširenje članstva, koje bi uloženom radu odgovaralo, ali se nadamo da će se uz pomoć Hrv. Planinara u najskorije vrijeme i to dogoditi.

4. Naš idući rad imat će se na prvom mjestu kretati u pravcu izgradnje započetoga.

Imat ćemo nadalje nastojati da osiguranjem prikladnih vlastitih prostorija u Zagrebu stvorimo mogućnost za trajni planinarski kontakt između članstva i odbora, te za uporabu naše biblioteke i za postavljanje temelja planinarskom muzeju u Zagrebu kao što i za proširenje našeg biro-a, pa svim time za što uži i srdačniji kontakt između središnjice i podružnica te članstva međusobno, što će sve bitno doprinijeti podizanju praktične planinarske djelatnosti u nas.

Valjat će nadalje nastojati o osnivanju planinarskih podružnica u većim mjestima, te o kontaktu između podružnica i središnjice putovanjem članova odbora u podružnice uz obdržavanje predavanja i skioptičkih projekcija fotografija.

Valjat će što prije izdati kompletni vodič za uspone u banskoj i dalmatinskoj Hrvatskoj.

Osobitu će brigu valjati posvetiti odgoju po-

mlatka napose školovanog gradansko-privrednog i radničkog, da se tako buduća nar. inteligencija i nar. radni pomladak uputi k zdravom razvoju i zdravoj upotrebi svojih energija, da se nauči ljubiti rođenu grudu, domaću prirodu i svoj živi narod, da steče sve prednosti, koje joj može alpinizam podati u njenom tjelesnom i duhovnom zdravlju, u karakteru, energiji i izgradnji ličnosti.

Isto tako ima društvo odgojno djelovati i kod odraslih, napose na zblžavanju nar. inteligencije i seljaštva u međusobnom dodiru i međusobnom razumijevanju napose u pogledu kulturnih planinarskih ciljeva.

Konačno valja zainteresovati domaću umjetnost za ljepote domaćih planina, da rođena gruda sadržajno i izražajno nade svoj prikaz u domaćoj umjetnosti sa strane domaćih umjetnika. Rezultate tog nastojanja valja izložiti pred kulurnom publikom našeg grada, da se tako stvori pravi nacionalni ures reprezentujući vlastitu rođenu grudu — gdje je najlepša — za naše kuće, a s druge strane da se time diže smisao za domaću alpinistiku i prirodu.

Napose valja konačno ispitati i planinarski otvoriti domaće planine, osobito Velebit i u tu svrhu postaviti i izvršiti: program markacija, osigurati prenoćišta i kolibe, fotografski snimiti i opisati u javnosti nepoznate prirodne ljepote i osobitosti, a takovih ima u nas dosta. U samom Gorskom kotoru, a da ne spominjem Velebit i Dinaru, ima mnoštvo neispitanih vrhova uz glavne vrhove u čitavom našem gorju, mnoštvo snježnica a množina špilja napose u Lici i u području Dinare.

Za sve ove zadatke treba i mnogo požtovnosti i mnogo rada i mnogo ruku, pa zovemo ovime svakoga, tko ima dobre volje da pomogne, a napose dosadanje članove da prikupe novo planinarski aktivno članstvo, a članstvo da samo plaća svoju članarinu i pretplatu za list. Svatko tko ima obitelj, zadužit će se time svojoj rođenoj djeci.

U ime društva i odbora pozdravljam sve prisutne, zahvaljujem na sudjelovanju na ovoj glavnoj skupštini, molim njihovu potporu u radu i susretljivost prema HPD-u i u buduće.

(Nastavit će se).

SADRŽAJ: Dr. Fran Šuklje: Iz Samobora preko Slapnice na Breganu. (Str. 33.). Branimir Gušić: Proleće u Karavankama. (Str. 34.). V. Cvetišić: U Julskim Alpama. (Str. 36.). Josip Pasarić: Planinarska društva u Hrvatskoj. (Str. 42.). Naše slike (Str. 44.). Planinarske vijesti. (Str. 44.). Iz povijesti planinarstva. (Str. 45.). Društvene vijesti. (Str. 46.).

Izdaje „Hrvatsko Planinarsko Društvo“ u nakladi „Nakladne zadruge Hrv. Planinara“ u Zagrebu.
Odgovorni urednik: prof. Josip Poljak.

Tisk: Nadbiskupske tiskare u Zagrebu.